

Συνομιλίες ΑΚΜΑ

Τετραμηνιαία επικοινωνία της κοινότητας του Αθηναϊκού Κέντρου Μελέτης του Ανθρώπου
Μάιος 2026

Τεύχος 3

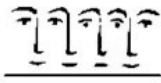
Καλωσόρισμα συντακτικής ομάδας

Σας καλωσορίζουμε στο 3ο τεύχος των **Συνομιλιών** του Αθηναϊκού Κέντρου Μελέτης του Ανθρώπου. Οι **Συνομιλίες** αποτελούν έναν χώρο συνάντησης και ανταλλαγής, μέσα από τον οποίο επιδιώκουμε να μοιραζόμαστε με την κοινότητα του ΑΚΜΑ, αλλά και με τον ευρύτερο επιστημονικό και κοινωνικό χώρο, όσα αναδύονται από τα πεδία στα οποία δραστηριοποιούμαστε - την έρευνα, την εκπαίδευση, τις παρεμβάσεις στην κοινότητα και τη συνεργασία με οργανισμούς.

Στο τεύχος αυτό επιχειρούμε να μεταφέρουμε κάτι από την εμπειρία και τον προβληματισμό που μοιραστήκαμε στην ημερίδα με θέμα **«Η Συστημική Προσέγγιση στην πρόληψη και θεραπεία εξαρτητικών καταστάσεων, σήμερα»**, αφιερωμένη στον Πέτρο Πολυχρόνη, καθώς και να ανοίξουμε μια πρώτη συνομιλία γύρω από την ημερίδα που προετοιμάζουμε το τελευταίο διάστημα, με θέμα **«Συνομιλίες για τη Διαπολιτισμικότητα»**. Παράλληλα, στεκόμαστε με συγκίνηση σε σημαντικές απώλειες στον χώρο και ιδιαίτερα στην ΕΠΕΑΣ, με πιο πρόσφατη εκείνη της αγαπημένης Βέτας Γάκου.

Μέσα από το παρόν τεύχος μοιραζόμαστε, επίσης, κείμενα από παρουσιάσεις συνεργατών του ΑΚΜΑ σε επιστημονικούς φορείς και οργανισμούς, καθώς και στιγμές από ερευνητικές πρωτοβουλίες που βρίσκονται σε εξέλιξη. Θα θέλαμε, παράλληλα, να παραμείνει αυτός ο χώρος ανοιχτός - ένας τόπος ανταλλαγής, όπου οι σκέψεις, οι εμπειρίες και οι ιδέες μπορούν να συναντηθούν και να εξελιχθούν. Σας καλούμε, λοιπόν, να συμβάλετε ενεργά με προτάσεις, σχόλια και σκέψεις.

Η ομάδα σύνταξης

EFTA-TIC

European Family Therapy
Association Training Institutes'
Chamber

ATHENS | GREECE

NEO ELLINIKO THEATRO

Athenian Institute of
Anthropos
60th Anniversary

SEPTEMBER 29th & 30th – OCTOBER 1st 2023

13th EFTA-TIC Meeting of Trainers

Fostering Connection in a Fragmented World:
Interweaving family, group and community training

www.efta-tic.eu

ΟΙ ΑΡΧΕΤΥΠΙΚΟΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΕΣ και οι σχέσεις τους στην Ελληνική μυθολογία

Πώς συνομιλεί η ελληνική μυθολογία με τη θεραπεία και τις ανθρώπινες σχέσεις; Στον χαιρετισμό του στην EFTA-TIC, ο Διονύσης Σακκάς αντλεί από τις μορφές του Απόλλωνα, του Ασκληπιού και του Χείρωνα για να φωτίσει διαχρονικά ζητήματα: αγάπη, απώλεια, δύναμη και φροντίδα. Μέσα από μυθικές αφηγήσεις αναδύονται όψεις του θεραπευτή και του ανθρώπου. Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί μια πρόσκληση σε αυτόν τον συμβολικό διάλογο.

Το κάτωθι κείμενο προέρχεται από τον χαιρετισμό του Διευθυντή του ΑΚΜΑ Διονύση Σακκά στην 13η Συνάντηση Εκπαιδευτών της EFTA-TIC (European Family Therapy Association), που έλαβε χώρα στην Αθήνα 29-30 Σεπτεμβρίου και 1η Οκτωβρίου 2023:

Μετά τον σύντομο χαιρετισμό, θα προσπαθήσω να συνδέσω τη μυθολογία με τις διαφορετικές όψεις της ανθρώπινης ζωής. Η αγάπη, ο θάνατος, η ζήλια, η απιστία και η εκδίκηση, η ασθένεια και η θεραπεία, όλα υπάρχουν στον κόσμο των αρχαίων θεών. Έναν κόσμο πολύ παρόμοιο με τον ανθρώπινο. Αυτός ήταν πιθανότατα ο λόγος που οι άνθρωποι στις αρχαίες κοινωνίες αισθάνονταν τόσο οικεία με τους θεούς τους.

Ο Απόλλων, ένας από τους Ολύμπιους θεούς, αναγνωρίζεται ως θεός της μουσικής και του χορού, του Ήλιου και του φωτός, της αλήθειας και της προφητείας, και τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, ως πατέρας της Ιατρικής. Αυτός που μπορούσε να θεραπεύει τους ανθρώπους από ασθένειες. Σε συνεργασία με το πιο φημισμένο μαντείο του αρχαίου κόσμου, το Μαντείο των Δελφών, μπορούσε να δίνει απαντήσεις σε όσους ζητούσαν τη συμβουλή της Πυθίας.

Ο Απόλλων ερωτεύτηκε την Κορωνίδα, κόρη του βασιλιά της Θεσσαλίας, που ενώ ήταν ήδη έγκυος στο παιδί του, τον απάτησε με έναν θνητό άνδρα που ονομαζόταν Ισχυς. Το όνομα του άνδρα, Ισχυς, στα ελληνικά αντιστοιχεί στις έννοιες Δύναμη και Εξουσία. Ωστόσο, η Αγάπη και η Δύναμη φαίνεται να αποτελούν συγκρουόμενες δυνάμεις, καθώς η Αγάπη προϋποθέτει πίστη και αφοσίωση, ενώ η Ισχύς συχνά συνδέεται με την εξουσία και την απιστία.

Όταν ο Απόλλων έμαθε ότι η Κορωνίδα τον είχε απατήσει, αποφάσισε να την κάψει, σώζοντας όμως το παιδί τους. Το παιδί αυτό ονομάστηκε Ασκληπιός, ένας ημίθεος, του οποίου την εκπαίδευση ανέλαβε ο Κένταυρος Χείρων, μια μορφή της ελληνικής μυθολογίας μισός άνθρωπος και μισός άλογο. Ο Χείρων ήταν παιδαγωγός αλλά και θεραπευτής και είναι γνωστό ότι δίδαξε τον Αχιλλέα και τον Ιάσωνα.

Ο Ασκληπιός μεγάλωσε και έγινε ένας διάσημος θεραπευτής. Προς τιμήν του ιδρύθηκαν τα θεραπευτικά ιερά που ονομάζονταν Ασκληπιεία, με πιο γνωστό το Ασκληπιείο της Επιδαύρου. Σύμφωνα με τη μυθολογία, οι θεραπευτές εκεί μπορούσαν ακόμη και να «χαρίσουν αθανασία», χρησιμοποιώντας σταγόνες από το αίμα της Μέδουσας, της οποίας το κεφάλι είχε αποκοπεί.

Έτσι, η Μέδουσα, η όμορφη αλλά και τρομακτική μορφή της ελληνικής μυθολογίας, είναι το μοναδικό μυθικό πλάσμα που μετατρέπεται σε τραγική μορφή μέσα από τον θάνατό της. Ο Ασκληπιός χρησιμοποιούσε τα διδάγματα από την ιστορία του Περσέα, ο οποίος, για να αποφύγει να μετατραπεί σε πέτρα κοιτώντας τη Μέδουσα, φαίνεται ότι χρησιμοποιούσε την ασπίδα της σοφής θεάς Αθηνάς ως καθρέπτη για να αντικρίζει, όπως θα έλεγε και ο ποιητής Καβάφης, τα τέρατα μέσα στον ίδιο του τον εαυτό και στη σκοτεινή πλευρά του ασυνείδητου.

Ο Χείρων, από την άλλη πλευρά, δοκίμαζε τις θεραπευτικές του βοτανικές μεθόδους πάνω στο δικό του τραύμα, χωρίς να βρίσκει την πλήρη επούλωση, που υποδηλώνει ότι ο θεραπευτής και τα θεραπευτικά του μέσα παραπέμπουν τελικά στον ίδιο τον εαυτό του.

Ελπίζω ότι ο Απόλλων, ο Ασκληπιός και ο Κένταυρος, που οι σχέσεις τους εκφράζουν τις εξελικτικές σχέσεις του ανθρώπου, συμβάλουν δημιουργικά σε αυτήν την τριήμερη συνάντηση και θα βοηθήσουν στη δημιουργία νέων κοινοτήτων, βασισμένων σε θεραπευτικές και αρμονικές σχέσεις.

Σας ευχαριστώ.

Διονύσιος Σακκάς
Διευθυντής ΑΚΜΑ

Ο μη συνειδητός νους είναι ενεργός, ανεξάρτητος και έχει σκοπιμότητα. Αν και κρυμμένος, επιδρά εμφανώς στο συνειδητό νου και στον τρόπο που ανταποκρίνεται στον κόσμο.

Αυτό το μέρος του ασυνειδήτου, το προ-συνειδητό, προηγείται χιλιοστά του δευτερολέπτου της συνείδησης και οικοδομείται συνεχώς, μέχρι τη στιγμή που κάποιο ερέθισμα θα του δώσει τη δυνατότητα έκφρασης (LeDoux, 2023).

Το αισθητηριακό σύστημα του ανθρώπου στέλνει περίπου 11.000.000 bits ανά δευτερόλεπτο, ενώ εμείς μπορούμε να διαχειριστούμε συνειδητά μόνο 16–50 bits. Συνειδητοποιούμε περίπου το 5% των γνωστικών μας λειτουργιών, ενώ το 95% διαφεύγει της αντίληψής μας, ασκώντας ωστόσο καθοριστική επίδραση.

Ο κόσμος που αντιλαμβανόμαστε είναι μια κατασκευή τόσο των πραγματικών δεδομένων όσο και της μη συνειδητής νοητικής επεξεργασίας τους.

Ο Borges (1998) γράφει: «Η γεύση του μήλου βρίσκεται στην επαφή του καρπού με τον ουρανό, όχι στον ίδιο τον καρπό».

Το ασυνείδητο μπορεί να ιδωθεί ως ένα εσωτερικό φως, και πιο συγκεκριμένα το προ-συνειδητό ως μια ενδιάμεση περιοχή ανάμεσα στη συνείδηση και το ασυνείδητο, που φωτίζει πλευρές του συνειδητού και συμβάλλει στον εμπλουτισμό της εμπειρίας και της ενσυνείδητης επίγνωσης.

«Η συνειδητή κατανόηση του νου είναι μια αφήγηση που ρέει αβίαστα από μη συνειδητές διεργασίες» (LeDoux, 2023).

«Κάθε συνειδητή σκέψη προηγείται από μια μη συνειδητή – ή προ-συνειδητή – γνωστική διεργασία» (Kandel, 2023).

Νευροπλαστικότητα και θεραπεία ομάδας
Μιλώντας για νευροπλαστικότητα, αναφερόμαστε σε δυναμικές διεργασίες που χαρακτηρίζουν τον ανθρώπινο εγκέφαλο (Γουρνας, 2018).

Οι νευροεπιστήμες, η νευροπλαστικότητα και η ομαδική ψυχοθεραπεία αποτελούν διεργασίες των οποίων η λειτουργία έχει κοινό βασικό παράγοντα την ανθρώπινη εμπειρία και τη σχέση. Η ομαδική ψυχοθεραπεία είναι ένας χώρος όπου οι άνθρωποι «θεραπεύονται» μέσα από τις μεταξύ τους συνδέσεις, μέσα από τις οποίες

επιτυγχάνεται η ενίσχυση της νευροπλαστικότητας με τη δημιουργία νέων συνάψεων και νέων νευρωνικών δικτύων (Group Circle, 2025).

Είναι γνωστό ότι, όταν μιλάμε, η επιλογή του θέματος της αφήγησής μας είναι συνειδητή, όμως η έκφραση του λόγου είναι σε μεγάλο βαθμό μη συνειδητή.

Η Έρπενμπεκ (2017) αναρωτιέται: «Παράξενο πώς ανοίγει μια λέξη τον δρόμο της μέσα από τη λόχμη των λέξεων».

Ο λόγος, η γλώσσα, έχει ένα περιγραφικό και ένα συγκινησιακό περιεχόμενο. Το πρώτο περιγράφει ένα γεγονός ή μια στιγμή, ενώ το δεύτερο εκφράζει τα συναισθήματα και τη στάση του αφηγητή. Συχνά εστιάζουμε στο περιγραφικό επίπεδο και χάνουμε τη σημασία του συγκινησιακού.

Το συγκινησιακό περιεχόμενο της γλώσσας, συχνά μη συνειδητό, προκαλεί αφενός παρεμφερή συναισθήματα και στάσεις στους άλλους, μέσα από τις συνηχήσεις, τους κατοπτρικούς νευρώνες και την επικοινωνία των «δεξιών εγκεφάλων», και αφετέρου λειτουργεί ως «οδηγός πράξης», καθώς τα συναισθήματα αποτελούν κίνητρα για τις επιλογές μας και ταυτόχρονα αξιολογητές αυτών.

Είναι σημαντικό μέρος της θεραπευτικής διεργασίας να φέρει τις άρρητες μνήμες και τα νοητικά μοντέλα από το μη συνειδητό στο συνειδητό. Έργο του θεραπευτή είναι να αναδείξει τις μη συνειδητές διεργασίες που βρίσκονται κάτω από το περιεχόμενο και πίσω από τα γεγονότα.

Περιγραφή μέρους συνεδρίας
ομάδας γυναικών (9/5/2019)

Στη φάση που τα μέλη μέσα στην ομάδα αφηγούνται και μοιράζονται τις εμπειρίες τους, ένα μέλος, η Μαρία, περιγράφει πώς πέρασε τις διακοπές του Πάσχα: «Είχα πάει στο χωριό μου με την οικογένειά μου (σύζυγος και τρία παιδιά). Τη Μεγάλη Παρασκευή το βράδυ, ο άντρας μου και τα παιδιά μου πήγαν στην εκκλησία για τον Επιτάφιο. Η μητέρα μου ήταν στο σπίτι και ετοιμάζε διάφορα για την Ανάσταση. Εγώ σκέφτηκα να πάω να βοηθήσω τον πατέρα μου στο κρεοπωλείο του. Πήγα να τον βοηθήσω να μαζέψουμε και να καθαρίσουμε το μαγαζί. Είναι μέρες με πολύ δουλειά.»

Τα μέλη της ομάδας, στη συνέχεια, παίρνουν τον λόγο, η μία μετά την άλλη, και αφηγούνται τις δικές τους αναμνήσεις. Σε αυτό το μοίρασμα, οι συνηχήσεις, οι συνειρμοί, ο συντονισμός και οι κατοπτρικοί νευρώνες αποτελούν μη συνειδητές διεργασίες που συμβάλλουν στην ανάδυση της διεργασίας και στον εμπλουτισμό των αρχικών αφηγήσεων.

Ένα μέλος, η Ελένη, λέει:

«Μέσα στο κλίμα της ομάδας νιώθω μια ζεστασιά, μια ασφάλεια. Κλείνει η πόρτα και λέω στον εαυτό μου: "Αυτό είναι...". Θα έπρεπε και έξω να μπορώ να το νιώθω αυτό και όχι μόνο εδώ. Να είμαι ολόκληρος άνθρωπος. Είναι σημαντικό ο καθένας να μπορεί να είναι περισσότερο ο εαυτός του. Να είναι αυτό που μπορεί να είναι κάθε φορά.

Με συγκίνησε πολύ η περιγραφή σου. Σε φαντάζομαι να είσαι το Πάσχα στο χωριό σου, εκεί μαζί με τον πατέρα σου, το βράδυ του Επιταφίου, στο κρεοπωλείο, δίπλα του, να τον βοηθάς και να μην είσαι στην εκκλησία μαζί με τα παιδιά σου και τον άντρα σου, όπως θα "έπρεπε". Με πονάει που εγώ δεν είχα τέτοια ευκαιρία. Τον έχασα νωρίς και δεν πρόλαβα να τον χαρώ...»

Και συνεχίζει με το μοίρασμα μιας δικής της ανάμνησης, που ενεργοποιήθηκε από τη συγκίνηση που ένωσε μέσα από την αφήγηση της Μαρίας.

Η Μαρία απευθύνεται στην Ελένη:

«(Αρχικά με κάποια έκπληξη) Με συγκινεί που σε συγκίνησε η ανάμνησή μου. (Σιωπά λίγο και συνεχίζει...) Ναι, ήμουν εκεί, τον βοηθούσα, χωρίς να το σκέφτομαι, και τώρα που το λες, θυμάμαι... Περνούσαν οι γείτονες και με απορία έλεγαν: "Καλά, ήρθε η αρχιτεκτόνισσα από την Αθήνα για να κάνει αυτή τη δουλειά;". Τώρα που το ξανασκέφτομαι... ναι, ήταν πολύ ωραία. Μου λείπουν οι δικοί μου. Το ξέρω ότι τους λείπω κι εγώ. Και τους έχω έννοια... δυο μεγάλοι άνθρωποι στο χωριό... και εμένα μου λείπουν... μεγάλοι άνθρωποι, κουρασμένοι...»

Καθώς μιλά, δείχνει να συγκινείται όλο και περισσότερο, να ξαναζεί τη στιγμή και να δακρύζει. Σταδιακά αρχίζει να μιλά για τη σχέση της με τους γονείς της — μια σχέση που φαίνεται να την απασχολεί εδώ και χρόνια.

Αναδύεται έτσι κάτι που βρισκόταν «κάτω από το κατώφλι» της συνείδησης — κάτι που το «ήξερε και δεν ήξερε ότι το ήξερε». Μέσα στη διεργασία της ομάδας, αυτό έρχεται να αποκαλυφθεί και να περάσει από τον χώρο του προ-συνειδητού στη συνειδητότητα.

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Bateson (2017): «Τα σημαντικά τα ξέρουμε και δεν ξέρουμε ότι τα ξέρουμε».

Και συνεχίζει:

«Υπάρχει μια ημιδιαπερατή σύνδεση ανάμεσα στο συνειδητό και στο υπόλοιπο του νου. Μόνο ένα περιορισμένο μέρος των πληροφοριών μεταδίδεται σε αυτό που θα μπορούσαμε να ονομάσουμε "οθόνη του συνειδητού".»

Σε πρώτη φάση, η Μαρία περιγράφει μια εικόνα απλά: να βρίσκεται στο κρεοπωλείο του πατέρα της τη Μεγάλη Παρασκευή. Πρόκειται για μια αναπαράσταση χωρίς εμφανή συγκινησιακή επεξεργασία.

Κατά τον LeDoux (2023), πρόκειται για μια αναπαράσταση της στιγμής χωρίς πλήρη γνωστική και συγκινησιακή πρόσβαση — μια εμπειρία που δεν έχει ακόμη καταστεί συνειδητή με τρόπο που να μπορεί να αποτυπωθεί και να ανακληθεί πλήρως.

Η διαδικασία αυτή σχετίζεται με τη λειτουργία του προμετωπιαίου φλοιού, ο οποίος επανα-αναπαριστά και επεξεργάζεται την εμπειρία. Ωστόσο, δεν βιώνονται συνειδητά όλες οι πληροφορίες που φτάνουν σε αυτόν. Απαιτείται και η συμμετοχή του συναισθηματικού εγκεφάλου (μεταιχμιακό σύστημα).

Σε δεύτερη φάση, αναδύονται οι φωνές των γειτόνων, οι οποίες λειτουργούν σαν ένας «χορός» που φωτίζει τη σκηνή. Αυτές οι λεπτομέρειες δεν υπήρχαν στην αρχική αφήγηση — είχαν περάσει στο προ-συνειδητό μαζί με τις συγκινήσεις που τις συνόδευαν.

Αυτό αποτελεί, κατά τον Kandel (2023), έκφραση του προσαρμοστικού ασυνειδητού, το οποίο συλλέγει πληροφορίες και τις διατηρεί στο «χειλός» της συνείδησης, έτοιμες να ενεργοποιηθούν.

Για να μεταφερθεί μια εμπειρία από το προ-συνειδητό στο συνειδητό απαιτείται ένα ερέθισμα. Σε αυτή την περίπτωση, το ερέθισμα δόθηκε από την Ελένη, μέσω του καθρεφτίσματος των συγκινήσεών της.

Άλλοτε αυτόν τον ρόλο αναλαμβάνει ο θεραπευτής, άλλοτε η ίδια η διεργασία της ομάδας και άλλοτε η ανάδυση συμβαίνει ως ένα «άλμα» — μια στιγμή επιφώτισης.

Η αρχική επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων είναι σε μεγάλο βαθμό μη συνειδητή — ένα είδος άρρητης γλώσσας του σώματος. Ο συνειδητός λόγος έρχεται στη συνέχεια.

Υπάρχει αυτή η «άλλη ματιά», ένα καθρέφτισμα, μέσα στο πλαίσιο της ομάδας, που λειτουργεί ως ένα «house of emotional mirrors» (Siegel, 2007). Μέσα από τις συνηήσεις που διακινήθηκαν, αναδείχθηκε η σημασία της εμπειρίας.

Κατανόηση της εμπειρίας

Συχνά ο άνθρωπος έχει αντίληψη της προσωπικής του συμμετοχής σε μια εμπειρία, γνωρίζοντας ότι αυτή του ανήκει, χωρίς όμως να διαθέτει ρητή γνώση ή ενσυνείδητη επίγνωση ότι αυτό συμβαίνει.

Όπως όταν κάποιος μπαίνει στο σπίτι του και γνωρίζει ότι είναι το σπίτι του χωρίς να χρειάζεται να το σκεφτεί, έτσι συμβαίνει και με τον εαυτό, το σώμα, τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις εμπειρίες.

Δεν είμαστε πλήρως ανήμεροι για τα συναισθήματά μας, αλλά πολλές φορές δεν έχουμε πλήρη επίγνωση του τρόπου με τον οποίο αυτά οργανώνουν την εμπειρία μας.

Το πλαίσιο της ομάδας βοηθά στην ανάκληση και κατανόηση μιας εμπειρίας. Τα μέλη της ομάδας «ταξιδεύουν» μέσα από τις εμπειρίες των άλλων σε βιώματα που δεν θα είχαν τη δυνατότητα να ζήσουν προσωπικά (Atwood, όπως αναφέρεται στο κείμενο).

Οι συγκινήσεις που περιβάλλουν τις λέξεις δίνουν το συναισθηματικό τους φορτίο και συμβάλλουν στην κατηγοριοποίηση και αποθήκευση των εμπειριών στη μνήμη.

Όταν μπορούμε να ονομάσουμε ένα συναίσθημα — χαρά, λύπη, θυμό — αυτό συμβάλλει στην ενίσχυση της συνειδητότητας. Η συνειδητή αναγνώριση ενός βιώματος ηρεμεί το σώμα, ρυθμίζει το συναίσθημα και το αντίστοιχο νευρωνικό σύστημα.

Το άνοιγμα στη σχέση φέρνει στη συνείδηση μη συνειδητές διεργασίες, βιώματα και τραύματα του παρελθόντος, τα οποία — όταν αναδυθούν — ζητούν επεξεργασία και νοηματοδότηση.

Η μετάβαση από το μη συνειδητό στο συνειδητό αποτελεί μια ενεργό διαδικασία, γεγονός που εξηγεί γιατί ο ανθρώπινος οργανισμός συχνά «επιλέγει» να διατηρεί μεγάλο μέρος της εμπειρίας εκτός συνείδησης.

Τελικές σκέψεις

Βιώνουμε μια διάσπαση, πιθανώς ως συνέχεια της καρτεσιανής παράδοσης. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, αναδεικνύεται η ανάγκη για έναν άνθρωπο ολόκληρο — όχι μόνο γνωστικό, αλλά και συναισθηματικό και σχεσιακό.

Η υπερβολική έμφαση στη νόηση και την τεχνολογική ανάπτυξη, χωρίς αντίστοιχη καλλιέργεια της συνείδησης και της σχέσης, μπορεί να οδηγήσει σε αποξένωση.

Αναδεικνύεται η ανάγκη για έναν άνθρωπο που μπορεί να αφουγκράζεται τον εσωτερικό του κόσμο, να δίνει χώρο και χρόνο στις μη συνειδητές αλλά προσβάσιμες διεργασίες του και να φέρνει τον εαυτό του ολόκληρο στη σχέση.

Θα κλείσω με τα λόγια ενός μέλους της ομάδας:

«Τι έχω πάρει από την ομάδα; Έχω ανοίξει την πόρτα και ιχνηλατώ το συναίσθημά μου. Τώρα φοβάμαι λιγότερο.»

Βιβλιογραφία

Bateson, G. (2017). Βήματα για μια οικολογία του νου. University Studio Press.

Borges, J. L. (1998). Πρόλογος στο *Obra poetica*. Alianza Editorial.

Damasio, A. R. (2000). Το λάθος του Καρτέσιου: Συγκίνηση, λογική και ανθρώπινος εγκέφαλος. Σύναμμα.

Damasio, A. R. (2021). *Feeling and knowing: Making minds conscious*. Vintage Books.

Έρπενμπεκ, Τ. (2017). Η συντέλεια του κόσμου. Καστανιώτης.

Group Circle. (2025). *International Journal of Group Psychotherapy*.

James, W. (1874). *Principles of psychology*.

Kandel, E. R. (2023). Ο διαταραγμένος νους: Ασυνήθιστες εγκεφαλικές λειτουργίες και ανθρώπινη ιδιαιτερότητα. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

LeDoux, J. E. (2023). *The four realms of existence: A new theory of being human*. Harvard University Press.

Mlodinow, L. (2019). Κάτω από το κατώφλι: Το νέο ασυνείδητο και τι μας διδάσκει. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Siegel, D. J. (2007). *The mindful brain: Reflection and attunement in the cultivation of well-being*. Norton.

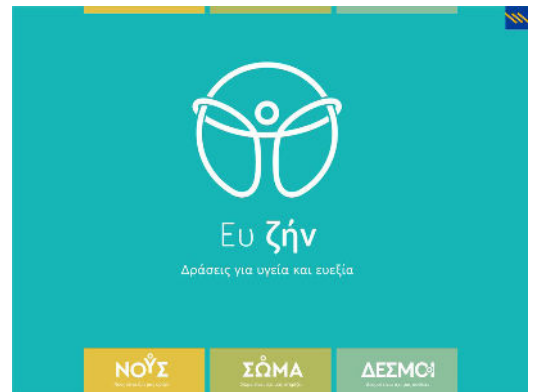
Βασιλείου, Α. Γ. (1987). Ο άνθρωπος ως σύστημα: Μια παρουσίαση για τον παιδοψυχίατρο. Στο Μ. Τσιάντης & Σ. Μανωλόπουλος (Επιμ.), *Σύγχρονα θέματα παιδοψυχιατρικής* (Τόμος Α'). Καστανιώτης.

Γουρνάς, Γ. Μ. (2018). Νευροπλαστικότητα και θεραπεία ομάδας: Μια συστημική προσέγγιση. Στο *Οι ρίζες της ψυχοθεραπείας: Νευροβιολογία και νευροενδοκρινολογία*. Εκδόσεις Πληθώρα.

Σχετικά με την ομιλία του Διονύση Σακκά στο πρόγραμμα Υγείας και Ευεξίας «Eu Zην» της Τράπεζας Πειραιώς

Αριάννα Ιγγλεζάκη

Τι συμβαίνει όταν, στο τέλος μιας εργάσιμης ημέρας, κάνουμε μια μικρή παύση για να ακούσουμε τις «φωνές» μέσα μας; Με αυτή την αφετηρία, η διαδικτυακή συνάντηση του ΑΚΜΑ στο πλαίσιο του «Eu Zην» της Τράπεζας Πειραιώς άνοιξε έναν ζωντανό διάλογο με εκατοντάδες εργαζόμενους. Μέσα από το chat αναδύθηκε μια απρόσμενη αίσθηση κοινότητας. Το κείμενο που ακολουθεί είναι μια ματιά σε αυτή την εμπειρία.

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ψυχικής Υγείας τον περασμένο Οκτώβρη, στο πλαίσιο του προγράμματος Υγείας και Ευεξίας «Eu Zην» της Τράπεζας Πειραιώς, προσκαλέσαμε τον Διευθυντή του ΑΚΜΑ, κ. Διονύση Σακκά, σε ένα διαδικτυακό cyber talk, με μια ανοιχτή πρόσκληση: να επιλέξει εκείνος το θέμα που θα ένοιθε ότι μπορεί να μιλήσει ουσιαστικά στους εργαζόμενους ενός μεγάλου οργανισμού.

Στη διεργασία προετοιμασίας που προηγήθηκε, του αναφέραμε ότι η ώρα της συνάντησης συμπίπτει με εκείνη τη χαρακτηριστική στιγμή της ημέρας όπου πολλοί εργαζόμενοι ετοιμάζονται να μετακινηθούν από το γραφείο στο σπίτι, από τον επαγγελματικό στον προσωπικό ρόλο. Από αυτή την αφετηρία άρχισε να διαμορφώνεται και το θέμα της ομιλίας.

Αναδύθηκε η έννοια του «πολυφωνικού διαλογικού εαυτού», που μας καλεί να αναλογιστούμε την πολυπλοκότητα των ρόλων που ζούμε καθημερινά και τις διαφορετικές φωνές που ενεργοποιούνται μέσα μας καθώς κινούμαστε από πλαίσιο σε πλαίσιο.

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά, σε εκείνη τη μεταβατική ώρα της ημέρας. Περίπου 380 συνάδελφοι ήταν συνδεδεμένοι. Δεν βλέπαμε τα πρόσωπά τους, ωστόσο η παρουσία τους γινόταν αισθητή με έναν διαφορετικό τρόπο.

Το chat άρχισε σιγά-σιγά να ζωντανεύει. Σχόλια, σκέψεις, μικρές προσωπικές αντηχήσεις. Ήταν σαν να παρακολουθείς έναν συλλογικό εσωτερικό διάλογο να ξεδιπλώνεται μπροστά σου. Οι ιδέες για τις διαφορετικές «φωνές» που συνυπάρχουν μέσα μας έβρισκαν απήχηση στους συμμετέχοντες. Κάθε μήνυμα στο chat έμοιαζε με μια ακόμη φωνή που έμπαινε στον κοινό διάλογο, δημιουργώντας μια αίσθηση συλλογικής σκέψης που διαμορφωνόταν εκείνη τη στιγμή.

Αυτό που είχε ενδιαφέρον αλλά και συγκίνηση ήταν ότι, ακόμη και χωρίς τη φυσική εγγύτητα μιας διεργασίας, δημιουργήθηκε μια αίσθηση κοινότητας. Για εκείνη την μία ώρα αναδύθηκε μια εμπειρία οικειότητας και σύνδεσης σε μια ομάδα ανθρώπων που σκέφτονταν και αναρωτιούνταν μαζί.

Εκείνη τη μέρα κάπως ένιωσα και προσωπικά ότι επιτεύχθηκε και ένας στόχος του Προγράμματος Eu Zην: μικρές παύσεις μέσα στην καθημερινότητα της δουλειάς όπου μπορεί να ανοίξει χώρος για διάλογο και αναστοχασμό. Όχι για να δοθούν απαντήσεις, αλλά για να υπάρξει χώρος για ερωτήματα.

Και με έναν τρόπο, αυτή η εμπειρία μου επικύρωσε για άλλη μια φορά ότι η συστημική σκέψη δεν ανήκει μόνο σε θεραπευτικά και εκπαιδευτικά πλαίσια. Βρίσκει χώρο και μέσα σε μεγάλους, πολύπλοκους οργανισμούς, όπως μια Τράπεζα, όταν δημιουργείται χώρος και σημεία σύνδεσης.

Τα αιτήματα που φτάνουν στο ΑΚΜΑ δεν είναι απλώς αριθμοί· είναι ιστορίες, σχέσεις και τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι αναζητούν νόημα, σύνδεση και αλλαγή. Παρατηρώντας τα διαχρονικά, μπορούμε να διακρίνουμε όχι μόνο τις ανάγκες που εκφράζονται, αλλά και τις μετατοπίσεις στον τρόπο που οι άνθρωποι σχετίζονται με τον εαυτό τους και τους άλλους. Στο ΑΚΜΑ ξεκινήσαμε μια έρευνα αναφορικά με τα ποσοτικά και τα ποιοτικά στοιχεία των αιτημάτων και περισσότερα γι' αυτό μπορείτε να δείτε εδώ...

Πώς αλλάζουν τα αιτήματα θεραπείας στο ΑΚΜΑ;

Δημήτρης Βουτυράκης, Διονύσης Σακκάς

Μια μικρή εσωτερική διερεύνηση στο αρχείο των intakes του ΑΚΜΑ επιχειρεί να αποτυπώσει πώς μεταβάλλονται διαχρονικά τα αιτήματα θεραπείας τα τελευταία 30 χρόνια, προσφέροντας μια πρώτη χαρτογράφηση των αναγκών που εκφράζονται σήμερα.

Η διαδικασία των intakes περιλαμβάνει τη λήψη ενός σύντομου ιστορικού, την επιστημονική αξιολόγησή του και την κατάλληλη παραπομπή, συνθέτοντας έτσι ένα πρώτο σημείο συνάντησης του αιτήματος με τη θεραπευτική πρόταση. Στο πλαίσιο αυτής της διερεύνησης, εξετάστηκαν δημογραφικά στοιχεία (φύλο, ηλικία, ρόλος στην οικογένεια) καθώς και οι βασικές κατηγορίες αιτημάτων (ατομική, ζεύγους, οικογενειακή και ομαδική θεραπεία), σε επιλεγμένες χρονικές περιόδους από το 1995 έως το 2025.

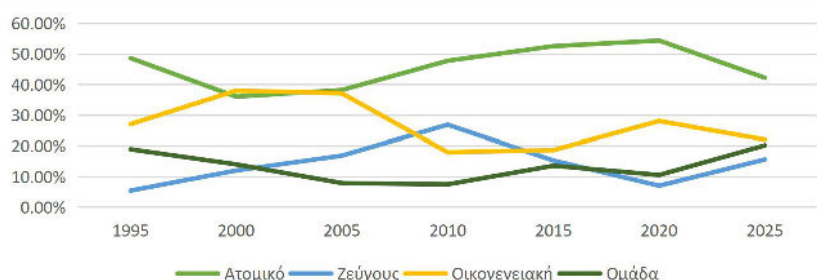
Τα πρώτα στοιχεία επιβεβαιώνουν την υπεροχή του γυναικείου φύλου ως προς το αίτημα για θεραπεία, με ποσοστό που ξεπερνά το 73%, ενώ ο μέσος όρος ηλικίας των καλούντων είναι τα 40 έτη. Ως προς τους

ρόλους στην οικογένεια, οι μητέρες κατέχουν την πρώτη θέση, καλώντας συχνότερα τόσο για οικογενειακή θεραπεία όσο και για θεραπεία ζεύγους, γεγονός που αναδεικνύει τον κεντρικό τους ρόλο στη φροντίδα των σχέσεων. Οι ελεύθεροι/ες εμφανίζονται επίσης σημαντικά, κυρίως στα αιτήματα ατομικής και ομαδικής θεραπείας.

Σε επίπεδο θεραπευτικών αιτημάτων, η ατομική θεραπεία παραμένει σταθερά η πιο συχνή επιλογή, ενώ ακολουθούν η οικογενειακή και η θεραπεία ζεύγους. Η ομαδική θεραπεία καταγράφεται με χαμηλότερα ποσοστά συνολικά, ωστόσο παρουσιάζει αξιοσημείωτη αύξηση τα τελευταία χρόνια.

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα, την τελευταία πενταετία καταγράφεται σημαντική αύξηση τόσο στην ομαδική θεραπεία όσο και στη θεραπεία ζεύγους. Η ομαδική θεραπεία εμφανίζει το υψηλότερο ποσοστό της στο δείγμα του 2025, ενώ η θεραπεία ζεύγους φαίνεται να ανακάμπτει μετά τη μείωση που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα χρόνια. Αντίθετα, η οικογενειακή θεραπεία παρουσιάζει σχετική υποχώρηση μετά το 2005, κάτι που ενδέχεται να συνδέεται με ευρύτερες κοινωνικές και θεσμικές εξελίξεις, όπως η ανάπτυξη υπηρεσιών ειδικής αγωγής και η αναδιοργάνωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Τα πρώτα αυτά ευρήματα προσφέρουν μια ενδιαφέρουσα ματιά στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των ανθρώπων που απευθύνονται στο ΑΚΜΑ και ανοίγουν ερωτήματα: αποτυπώνουν μια γενικότερη κοινωνική μετατόπιση στον τρόπο με τον οποίο αναζητείται η θεραπεία ή αναδεικνύουν τη διακριτή ταυτότητα και πρακτική του ΑΚΜΑ;

Διάλογοι 2: Συνομιλίες για τη Διαπολιτισμικότητα

Οι «Διάλογοι 2: Συνομιλίες για τη Διαπολιτισμικότητα» ήταν μια δυνατή, συλλογική εμπειρία που έφερε κοντά ανθρώπους, ιδέες και πρακτικές, κορυφώνοντας μια πορεία μηνών το Σάββατο 25 Απριλίου, μέσα από τη συνεργασία του ΑΚΜΑ και του Μουσικού Σχολείου Αθήνας.

Η έναρξη έδωσε τον τόνο: μια ουσιαστική συνομιλία που συντόνισε η Κυριακή Πολύχρονη, με τη συμμετοχή της Umberta Telfener – νυν προέδρου της European Family Therapy Association – και των Charlie Azzopardi, Simona Herb, Marianna Miranda και Dženana Šabić Hamidović. Μέσα από τις παρεμβάσεις τους αναδείχθηκαν εμπειρίες και πρακτικές από διαφορετικά πλαίσια εργασίας με προσφυγικούς και μεταναστευτικούς πληθυσμούς, φωτίζοντας τη σύνθετη πραγματικότητα του πεδίου.

Ωστόσο, ο πυρήνας της ημερίδας δεν ήταν μια μεμονωμένη στιγμή, αλλά μια μακρά συλλογική διεργασία. Για τέσσερις μήνες, έξι ομάδες εργασίας δούλεψαν συστηματικά πάνω σε ισάριθμες θεματικές, επεξεργαζόμενες υλικό από την εμπειρία τους και συνθέτοντας τις παρουσιάσεις τους. Η δουλειά αυτή δεν ήταν τυπική προετοιμασία, αλλά μια διαδικασία με διάρκεια, ένταση και βάθος.

Στη διαδρομή αυτή συμμετείχαν ενεργά δεκάδες εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτές του ΑΚΜΑ, από τα πρώτα έτη έως τη Συντονιστική Επιστημονική Ομάδα, συγκροτώντας ένα πολυφωνικό πεδίο μάθησης και ανταλλαγής.

Οι έξι θεματικές που αναπτύχθηκαν περιλάμβαναν:

- Παγκόσμια Δίκτυα: Κάλεσμα για Μετακίνηση και Συν-κίνηση
- Εργασία με πολυπολιτισμικούς πληθυσμούς σε πλαίσια κράτους, διεθνών και μη κυβερνητικών οργανώσεων
- Διαπολιτισμικότητα στα Βαλκάνια
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
- Εργασία με παιδιά και εφήβους σε πολυπολιτισμικά πλαίσια
- Δημιουργία κοινοτήτων συνομιλίας με τους «άλλους» σε έναν ταχύτατα μετακινούμενο πολιτισμό

Η εμπειρία που προέκυψε δεν «έκλεισε» με τον συνηθισμένο τρόπο. Αντί για ένα σαφές τέλος, παρέμεινε μια ανοιχτή διεργασία, αντανακλώντας τη φύση των ίδιων των ζητημάτων που τέθηκαν: σύνθετα, απαιτητικά και χωρίς εύκολες απαντήσεις.

Παράλληλα, η ημερίδα διατήρησε μια ζωντανή σύνδεση με την παράδοση, μέσα από τη μουσική παρουσία του συγκροτήματος μαθητών του Μουσικού Σχολείου Αθηνών. Ήχοι από όργανα όπως το κανονάκι, το σαντούρι και το λαούτο λειτούργησαν όχι ως διάλειμμα, αλλά ως μέρος της συνολικής εμπειρίας.

“ Αυτό που τελικά αναδύθηκε ήταν μια διπλή αίσθηση: από τη μία, το ανολοκλήρωτο μιας διαδικασίας που συνεχίζεται. Από την άλλη, η ένταση και η ζωντάνια μιας συλλογικής συνάντησης. Γιατί η διαπολιτισμικότητα δεν αποτελεί απλώς αντικείμενο συζήτησης, αλλά μια διαρκή πρακτική συνάντησης, μετακίνησης και σύνδεσης. ”

Από την Εμπειρία στην Έρευνα: Τρεις Διαδρομές μέσα από το ΣΕΡΝ

Το Φαγητό ως Εμπειρία: Συνήθειες, Τελετουργίες και Ρυθμοί Ζωής

Κυβέλη Παπαϊωάννου, Ιωάννα Αλεξανδρή

«Μεγάλωσα σε ένα σπίτι όπου το φαγητό αποτελούσε τη βασική στιγμή συνάντησης της οικογένειας, έναν χώρο για να μοιραστούμε τα νέα της ημέρας και έναν τρόπο να γιορτάσουμε τη χαρά ή να απαλύνουμε τις δυσκολίες.

Σήμερα, παρατηρούμε όλο και περισσότερο τους νέους ανθρώπους να απομακρύνονται από αυτή τη συνήθεια. Τα νέα ζευγάρια φαίνεται να μαγειρεύουν λιγότερο, ενώ το έτοιμο φαγητό και οι γρήγοροι ρυθμοί της καθημερινότητας συχνά υπερισχύουν.

Μέσα από αυτές τις αλλαγές γεννήθηκε η ανάγκη να κατανοήσω καλύτερα τη σύγχρονη καθημερινότητα. Η αφετηρία ήταν οι προσωπικές εμπειρίες της οικογενειακής κουζίνας ως τόπου επικοινωνίας και εξελίχθηκε παράλληλα με την έναρξη του πρώτου εργαστηρίου συστημικής μαγειρικής.

Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάστηκε αρχικά ένα ερωτηματολόγιο ποσοτικής έρευνας και, στη συνέχεια, μέσα από τη γνωριμία με την Ιωάννα Αλεξανδρή, συνεργαστήκαμε για την ανάπτυξη ενός ερωτηματολογίου ποιοτικής διερεύνησης, με προοπτική τη δημιουργία ενός focus group.

Στο παρόν τεύχος του AKMA Newsletter, παρουσιάζονται τρεις ερευνητικές πρωτοβουλίες που αναδύθηκαν μέσα από τη διεργασία του Σεμιναρίου Συστημικής Έρευνας (ΣΕΡΝ), ενός βιωματικού και εκπαιδευτικού πλαισίου που εστιάζει στην ανάπτυξη της συστημικής σκέψης και της ποιοτικής έρευνας.

Οι εργασίες αυτές αποτυπώνουν διαφορετικές όψεις της σύγχρονης εμπειρίας: από τη σημασία του φαγητού ως χώρου σύνδεσης και καθημερινής τελετουργίας, μέχρι τη σχέση της Generation Z με τη συλλογικότητα και την πολιτική, καθώς και τη διερεύνηση της θεραπευτικής σχέσης σε πολυγλωσσικά πλαίσια.

Κοινός τους άξονας αποτελεί η ανάδειξη της εμπειρίας, της σχέσης και του τρόπου με τον οποίο το άτομο συνδιαμορφώνεται μέσα στα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα.

Με την εποπτεία του Κώστα Παπαχριστόπουλου και με αισθήματα ευγνωμοσύνης για την πολύτιμη υποστήριξη που λάβαμε, διαμορφώσαμε ένα ερωτηματολόγιο που επιχειρεί να φωτίσει πώς ο τρόπος ζωής, ο διαθέσιμος χρόνος και οι καθημερινές επιλογές γύρω από το φαγητό επηρεάζουν όχι μόνο τις διατροφικές συνήθειες, αλλά και την ποιότητα των σχέσεων μέσα στο σπίτι.»

Σύνδεσμος έρευνας: <https://forms.gle/gc1UkQLuLM-EsiTpcA>

Gen Z, συλλογικότητα και πολιτική

**Δημήτρης Βουτυράκης, Μάιτα Γιαννοπούλου,
Γιάννης Ζουμάς**

Η συγκεκριμένη ερευνητική ιδέα αντλεί έμπνευση από τον δημόσιο λόγο γύρω από τη Generation Z, όπως αποτυπώνεται σε άρθρα και παρεμβάσεις που συχνά χαρακτηρίζουν τα μέλη της ως «δύσκολους» εργαζόμενους, λιγότερο δεσμευμένους και περισσότερο ευαίσθητους ή αντιδραστικούς απέναντι στην κριτική. Οι αφηγήσεις αυτές φαίνεται να συγκροτούν ένα κυρίαρχο –αλλά όχι απαραίτητα αδιαμφισβήτητο– πλαίσιο κατανόησης της γενιάς.

Παράλληλα, αφορμή για περαιτέρω προβληματισμό αποτέλεσε η συν-ομιλία του Γιώργου Γουρνά και του Θανάση Δρίτσα με τίτλο «Άτομα και συλλογικότητες: Αναστοχασμοί και προκλήσεις του μετα-πανδημικού ανθρώπου». Μέσα από αυτήν αναδύθηκε ένα κεντρικό ερώτημα: πάνω σε ποιες βάσεις συγκροτείται σήμερα η σχέση των νέων ανθρώπων με τη συλλογικότητα και την πολιτική;

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει:

- Σε ποια δίκτυα αναφοράς και υποστήριξης βασίζονται τα άτομα της Generation Z;
- Ποιες μορφές συλλογικότητας αναγνωρίζουν ως σημαντικές ή λειτουργικές;
- Πώς τοποθετούνται απέναντι στην έννοια της πολιτικής και της προσωπικής ευθύνης;

Ταυτόχρονα, τίθεται το ερώτημα κατά πόσο η συχνά αναφερόμενη απογοήτευση απέναντι στην πολιτική αποτελεί μια παθητική στάση αποστασιοποίησης ή, αντίθετα, μια ένδειξη μετάβασης προς νέες μορφές πολιτικής σκέψης και δράσης.

Είναι δυνατόν η στάση της Generation Z –που συχνά ξενίζει τις προηγούμενες γενιές– να λειτουργεί ως προάγγελος ενός διαφορετικού αξιακού και ιδεολογικού προσανατολισμού;

Η παρούσα ερευνητική προσέγγιση επιχειρεί να ανοίξει χώρο για την ανάδειξη των ιδίων των φωνών των νέων ανθρώπων, εστιάζοντας στις βιωμένες εμπειρίες, τις σχέσεις και τις προσδοκίες τους, πέρα από γενικεύσεις και στερεοτυπικές αναγνώσεις.

Συστημική προσέγγιση στη σχέση γιατρού, ασθενούς και συνοδού

Nina Vavassori, Γιώργος Γουσέτης

Η γλώσσα δεν είναι απλώς ένα εργαλείο· είναι ο χώρος μέσα στον οποίο αναδύονται το νόημα, τα συναισθήματα και η σχέση. Ανάμεσα στις λέξεις που λέγονται και στα νοήματα που βιώνονται, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της θεραπευτικής διαδικασίας.

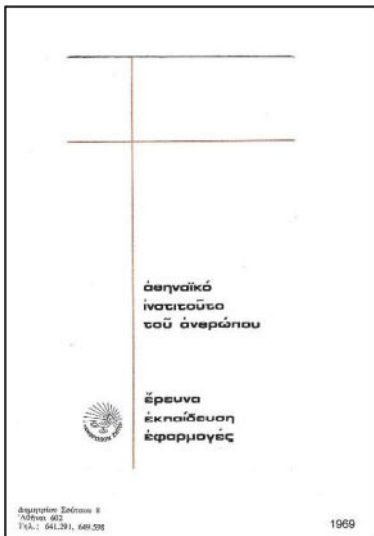
Δουλεύοντας σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, ερχόμασταν συχνά αντιμέτωποι με προκλήσεις και περιορισμούς που φαίνονταν να απαιτούν μια διαφορετική προσέγγιση στη χρήση της γλώσσας.

Η συμμετοχή μας στο σεμινάριο ΣΕΡΝ αποτέλεσε έναυσμα για να εστιάσουμε πιο συνειδητά σε αυτόν τον προβληματισμό, αξιοποιώντας τα ερεθίσματα και τα εργαλεία της ποιοτικής μεθοδολογίας έρευνας, όπως αυτά μεταδόθηκαν από την εκπαιδευτική ομάδα με δημιουργικό και βιωματικό τρόπο.

Με αφετηρία τα παραπάνω, σχεδιάσαμε μια φαινομενολογική ποιοτική έρευνα με στόχο να διερευνήσουμε πώς η γλώσσα επηρεάζει τη θεραπευτική σχέση στην πολυγλωσσική ψυχοθεραπεία, εστιάζοντας τόσο στην εμπειρία του θεραπευόμενου όσο και του θεραπευτή.

Αυτή την περίοδο βρισκόμαστε στη φάση του σχεδιασμού και της προετοιμασίας της έρευνας, μέσω της διαμόρφωσης ενός οδηγού συνέντευξης, ο οποίος θα ενσωματώνει και δημιουργικούς τρόπους διερεύνησης της ανθρώπινης εμπειρίας. Εντός του επόμενου τριμήνου αναμένεται να προχωρήσουμε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στη συλλογή του δείγματος.

Η ΕΠΕΑΣ και το ΑΚΜΑ αποχαιρέτησαν την τελευταία περίοδο, τρία ιδρυτικά μέλη της Εταιρείας και εξέχουσες προσωπικότητες της ακαδημαϊκής και δημόσιας ζωής: **την Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη**, νομικό, πρώην Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων και ακαδημαϊκό, **τον Γιώργο Δαΐκο**, ομότιμο καθηγητή Παθολογίας–Λοιμωξιολογίας της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ και **την Καλλιόπη Σπινέλη**, ομότιμη καθηγήτρια Εγκληματολογίας της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η συμβολή τους συνδέεται άμεσα με το ίδιο το ξεκίνημα της ΕΠΕΑΣ το 1963 και με την προσπάθεια συγκρότησης ενός χώρου επιστημονικής έρευνας και ευθύνης για τον Άνθρωπο. Η παρουσία τους υπήρξε καθοριστική όχι μόνο για την ανάπτυξη των επιστημών του ανθρώπου, αλλά και για τη διαμόρφωση ενός ήθους που συνέδεε τη γνώση με τη δημόσια ευθύνη και τη προσφορά στην κοινότητα. Στην «Τεχνική Έκθεση ΑΛΦΑ» ο Γιώργος Βασιλείου περιγράφει την αφετηρία αυτής της προσπάθειας ως εξής: «Τότε υπήρχε στο νου μου μόνο σαν το όραμα ενός κέντρου επιστημονικού για τον άνθρωπο και σαν ένα σχέδιο από κοινωνικοεκπαιδευτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν μόνο ύστερα από πολλά χρόνια προετοιμασίας. Χρειάστηκε ν' ακολουθήσουμε τα ίχνη του Κολόμβου, να πάμε στην Αμερική, για να προετοιμαστούμε εκεί επιστημονικά επί 6½ χρόνια, για να αισθανθούμε έτοιμοι να επιστρέψουμε στην Αθήνα και ν' αρχίσουμε την προετοιμασία της ίδρυσης μιας ανεξάρτητης, επιστημονικής, συνεργατικής προσπάθειας, της προσπάθειας που πήρε τελικά τη μορφή του Α.Κ.Μ.Α.»

Η επιλογή αυτή αποτυπώνεται καθαρά και στο Καταστατικό της ΕΠΕΑΣ:

«Σκοπός της Εταιρείας είναι η εις την Ελλάδα προαγωγή της περί την Προσωπικότητα και τας σχέσεις του Ανθρώπου επιστημονικής ερεύνης και η υποβοήθησις της πρακτικής εφαρμογής των συμπερασμάτων της εν γένει συγχρόνου επιστημονικής

ερεύνης επί των θεμάτων τούτων. Ο εν λόγω επιστημονικός σκοπός του Σωματείου τυγχάνει εν ταυτώ κοινωφελής δια της εξασφάλισεως της εξειδικεύσεως των αναγκαιούντων δια το παρόν και μελλοντικών επιστημονικών έργων της Εταιρείας ειδικών επιστημόνων και της συγκεντρώσεως των αναγκαίων επιστημονικών συμπερασμάτων προς ανάπτυξιν της ερεύνης και της εν γένει επιστημονικής εργασίας εις τας επιστήμας του ανθρώπου και της προσφοράς των σχετικών υπηρεσιών εις ευρύτερα στρώματα της ελληνικής κοινωνίας.»

Τα παραπάνω αποτυπώνουν μια συνειδητή επιλογή του Γιώργου και της Βάσως Βασιλείου: τη δημιουργία όχι απλώς ενός οργανισμού, αλλά ενός χώρου έρευνας, μάθησης και κοινωνικής παρέμβασης γύρω από τις επιστήμες του ανθρώπου. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται εξ αρχής και η επιλογή των προσώπων που στελέχωσαν το εγχείρημα του ΑΚΜΑ (αρχικά ως Αθηναϊκό Ινστιτούτο του Ανθρώπου). Δεν πρόκειται μόνο για ένα θεσμικό σχήμα, αλλά για μια κοινότητα που συγκροτείται στη βάση της ευθύνης απέναντι στη γνώση, την κοινωνία, την κοινότητα και τον Άνθρωπο. Από αυτή την αφετηρία παραμένει ανοιχτό ένα βασικό ερώτημα: αρκεί απλά ο σχεδιασμός οργανισμών και θεσμών ή απαιτείται και μια διαρκής, ενεργή αναζήτηση του Ανθρώπου για τον Άνθρωπο; Το λυχνάρι του Διογένη, που συνοδεύει το ΑΚΜΑ ως λογότυπο από την ίδρυσή του, υπενθυμίζει εύγλωττα αυτή την αναζήτηση.